

Отже, сьогодні як ніколи зросла актуальність проблеми фінансового забезпечення потреб Збройних Сил України, адже вони є одним з найважливіших національних пріоритетів, гарантом державної незалежності України, умовою її прогресивного, мирного економічного розвитку і, відповідно, зростання добробуту громадян. Недостатній рівень фінансування армії в період її реформування в умовах ринкової економіки України поставили питання щодо необхідності якісних змін у підходах до планування, витрачання та обліку фінансових ресурсів, до пошуку внутрішніх джерел фінансування військ. Забезпечення ефективного використання оборонних коштів в

умовах сучасної економіки країни залежить від професійності, здатності працювати в нових економічних умовах та вимагає вмілої діяльності органів управління і особового складу Збройних Сил України. Слід зауважити, що оборонний бюджет не можна розробляти без стратегічного планування, без розуміння суті воєнної стратегії. При ухваленні рішень, що впливають на обороноздатність армії, треба вимагати оцінки ефективності розподілу та використання ресурсів, а також відповідної інформації щодо цілей і завдань, що дозволить своєчасно вживати заходів, спрямованих на досягнення кінцевої мети і недопущення негативних наслідків.

Література:

1. Буряченко А. Перспективи фінансового забезпечення розвитку Збройних Сил України / Андрій Буряченко // Ринок цінних паперів України. – 2010. – № 7. – С. 31–41.
2. Мунтіян В.І. Оборонний бюджет: світовий досвід та можливі шляхи реформування в Україні / Рада національної безпеки і оборони України. Національний інститут стратегічних досліджень. Просвіта, 1996. – 164 с.

Якубовська Наталія Степанівна, *головний економіст відділу бюджету бюджетного управління департаменту фінансів Тернопільської ОДА*

ПРОБЛЕМИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

За роки незалежності України змінилися економічна, соціальна, духовна сфери нашого суспільства та відбулися вагомі зрушення у напрямку ринкового господарювання – приватизовано об'єкти державної власності, створена відповідна інфраструктура тощо. Але ще досить велика робота має бути проведена для того, щоб ринкові методи господарювання ввійшли у свідо-

мість кожного, підприємці навчилися виготовляти конкурентоспроможну продукцію, покращити її якість, приватний сектор економіки давав нові робочі місця з відповідною заробітною платою. Для вирішення цих економічних та пов'язаних з ними соціальних питань необхідні подальші ринкові перетворення, включаючи і сферу бюджетних відносин.

Бюджетна система є основною ланкою економіки країни, а бюджет виступає дієвим інструментом державного регулювання економічного розвитку. Тому ключовою серед структурних реформ, що реалізуються з часу незалежності України, є бюджетна.

Одним з актуальних питань, що стосується бюджетних відносин, є рівень централізації бюджетних коштів у результаті розподілу ВВП.

Фінансова децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади, збільшує можливості участі місцевої влади у розвитку підконтрольної їй території, сприяє ефективному забезпеченню населення суспільними послугами шляхом ретельнішого узгодження видатків органів влади з найнеобхіднішими місцевими потребами.

Децентралізація влади в бюджетній сфері на сучасному етапі – це зміна системи відносин від вертикальної до горизонтальної, за якої ключова частина функцій центральної влади переходить до місцево-територіальних органів конституційного самоуправління та ініціативної самоорганізації громади, тобто відбувається кардинальне скасування або формальне послаблення централізації.

Як справедливо зазначає Ю. Субботович, децентралізація – це процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць або нижчих органів та організацій при одночасному звуженні прав і повноважень відповідного центру з метою оптимізації та підвищення ефективності управління суспільно важливими управлінськими фу-

нкціями, найповнішої реалізації регіональних і місцевих інтересів [5].

Тому в процесі реалізації адміністративно-територіальної реформи спешу доцільно оптимізувати розміри адміністративно-територіальних одиниць в Україні, а також налагодити зв'язки між державним і міськими, районними бюджетами, бюджетами новоутворених об'єднаних громад. Це сприятиме формуванню власної доходної бази місцевих бюджетів у достатніх обсягах, скороченню масштабів міжбюджетного перерозподілу коштів. За таких умов відносини в межах бюджетної системи носитимуть характер прямих зв'язків, зайві етапи перерозподілу ресурсів будуть обмежені, що програвуватиме повноцінну реалізацію прав територіальних громад на місцеве самоврядування.

Метою бюджетної децентралізації не може бути збільшення частки доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті або краще утримання наявної мережі бюджетних установ. Лише підвищення якості конкретного переліку послуг для конкретного громадянина може забезпечити правильний напрям перетворень. Інші цілі для бюджетної децентралізації можуть призвести до неефективного використання державних коштів і погіршення ситуації.

Основними елементами в рамках бюджетної децентралізації є: перегляд та визначення переліку власних та делегованих повноважень; розширення фінансової бази органів місцевого самоврядування; перехід до системи цільових трансфертів, спрямованих на компенсацію видатків органів місцевого самоврядування в результаті реалі-

зації ними делегованих функцій; запровадження розрахунку на основі формули перерозподілу національних податків, закріплених за місцевими бюджетами; запровадження максимального рівня прозорості використання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування [4].

Отже, децентралізація передбачає створення фінансово незалежних громад, які зможуть самостійно і на належному рівні утримувати дитячі садки і школи, амбулаторії, будинки культури і клуби, дороги, інфраструктуру.

Основною територіальною одиницею стає громада. Громада має голову та виконком, який виконує всі функції з управління громадою.

Для того, щоб громада була здатною забезпечити виконання своїх завдань, вона повинна володіти відповідним обсягом фінансових ресурсів, які необхідні для покриття власних витрат. Принцип фінансової самостійності є ключовим при формуванні бюджетів органів місцевого самоврядування. А оскільки громада є територіальною основою для створення та діяльності органів місцевого самоврядування, то при її формуванні доцільно враховувати податковий потенціал. Тому і формування фінансово самодостатніх адміністративно-територіальних одиниць потребує змін не тільки у податковому та бюджетному законодавстві, але й у територіальних розмірах громад, районів та регіонів.

Простіше кажучи, децентралізація – це реальний шлях до підвищення якості повсякденного життя мешканців кожного села, селища чи міста.

Децентралізація бюджетних фінансових ресурсів, як зазначає Набатова Ю., передбачає:

- зміну системи оподаткування, при якій питома вага податкових надходжень до місцевих бюджетів поступово зростатиме;

- зміну трансфертної політики, яка не зможе будуватись на принципі «від кожного по можливостям – кожному по необхідності»;

- надання органами місцевого самоврядування більших повноважень в напрямку розробки та реалізації різноманітних програм соціально – економічного розвитку [4].

Задля досягнення окреслених пріоритетів бюджетної реформи у напрямку децентралізації при формуванні ресурсу місцевих бюджетів у 2016 р. передбачено:

- зменшення розміру єдиного соціального внеску до 22%;

- зменшення бази оподаткування податком на прибуток підприємств приватного сектору економіки за рахунок збільшення ставки єдиного соціального внеску;

- збереження діючої спрощеної системи оподаткування єдиним податком для платників єдиного податку I–IV груп;

- встановлення для платників єдиного податку III групи обсягу доходу до 5 млн. грн. та ставки 3% у разі сплати ПДВ і 5% у разі включення ПДВ до складу єдиного податку;

- збереження діючої спрощеної системи оподаткування для с/г виробників платників єдиного податку IV групи та збільшення ставки оподаткування єдиного податку у 1,8 рази.

Основними чинниками, які вплинуть на надходження податку на доходи фізичних осіб як основного бюджетоутворюючого податку місцевих бюджетів є:

- застосування єдиної ставки (18%) оподаткування доходів фізичних осіб, замість 15% та 20%;

- зниження ставки оподаткування пасивних доходів (крім дивідендів) з 20% до 18%;

- збереження ставки оподаткування дивідендів на рівні 5%;

- скасування єдиного соціального внеску, що утримується із заробітної плати працівників у розмірі 3,6%, в результаті чого збільшиться база оподаткування податком на доходи фізичних осіб;

- зниження податкового навантаження на громадян, за рахунок надання податкової соціальної пільги на рівні 50% однієї мінімальної заробітної плати до доходів, що не перевищують 1,4 мінімальної заробітної плати, визначено у сумі 5,4 млрд. гривень;

- легалізація виплати заробітної плати та інше [3].

Починаючи з 2015 р., рентна плата за видобування корисних копалин загальнодержавного значення (крім вуглеводнів) зараховується у пропорціях: 75% – до Державного бюджету України і 25% – до доходів місцевих бюджетів, також до місцевих бюджетів у повному обсязі зараховується рентна плата за видобування корисних копалин місцевого значення та рентна плата за користування надрами в цілях не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Збільшаться надходження податку на нерухомість (плати за землю) до місцевих бюджетів за рахунок:

- збільшенням площ, щодо яких проведена грошова оцінка земель;

- проведенням інвентаризації земельних ділянок, наданих у користування та оренду;

- проведенням індексації нормативної грошової оцінки землі;

- переглядом укладених угод на оренду землі та розміру орендної плати.

На надходження податку на нерухомість (податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) на 2016 р. вплинуть податкова реформа у розрізі об'єктів житлової та комерційної нерухомості, юридичних та фізичних осіб, а також з урахуванням площі об'єктів.

Обсяг міжбюджетних трансфертів, які надаються з державного бюджету місцевим, збільшиться у зв'язку із реалізацією заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

Додатковим ресурсом місцевих органів влади є державний фонд регіонального розвитку.

Повноваження, фінансові ресурси і контроль – основні засади, на яких базується ефективна модель місцевого самоврядування.

Громади мають бути спроможні взяти на себе широкі повноваження у вирішенні місцевих проблем. Отримавши відповідні економічні інструменти (перш за все податки і збори), вони

мають заробити для себе необхідні ресурси.

Практично буде сформовано нову систему управління країною, яка базуватиметься не на тому, що людьми керують зверху, а на тому, що люди самі розуміють внизу, які є проблеми, знають, як їх можливо вирішувати [5].

Для повноцінної реалізації реформи у напрямку децентралізації сьогодні вкрай необхідно завершити формування необхідного законодавчого підґрунтя, а саме схвалити зміни до Кон-

ституції України та прийняти нові закони про місцеве самоврядування, про адміністративно-територіальний устрій, про вибори до місцевих рад та ще цілу низку галузевих законів.

Отже, ключем до фактичної реалізації адміністративної та бюджетної реформ має бути відмінний рівень комунікації, взаємодія з усіма зацікавленими сторонами та громадськістю з метою забезпечення дієвості принципу субсидіарності, що забезпечить належну якість життя громадянам.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Закон України «Про державний бюджет на 2016 рік» від 25.12.2015 № 928-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19>.
3. Лободіна З. Бюджетна система України: проблеми функціонування та перспективи вдосконалення / Зоряна Лободіна // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2015. – Вип. 3. – С. 29–42.
4. Набатова Ю.О. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів / Ю.О. Набатова // Ефективна економіка. – 2015. – Вип. 5.
5. Субботович Ю.Л. Бюджетна децентралізація та зміцнення фінансових органів місцевого самоврядування / Ю.Л.Субботович // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2015. – Вип. 13. – С. 44–46.